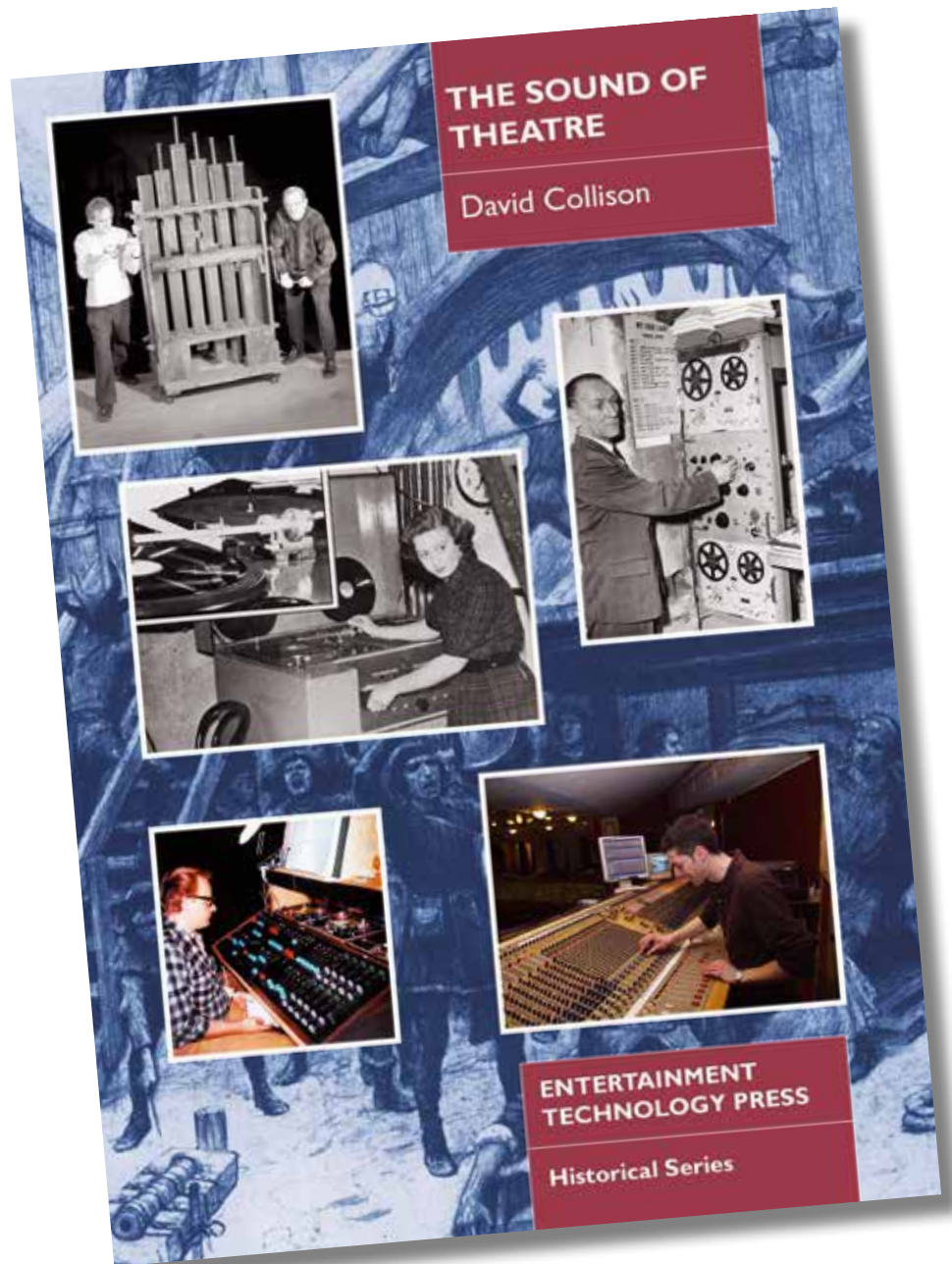

A színház hangja

David Collison: *The Sound of Theatre*

Hangtechnikáról szóló könyvekből nincs hiány, ezek az amatőr (vagy szűk költségvetésű) hang-effektusoktól kezdve a digitális technológián át az akusztikáig és az élő hangtechnikai megoldásokig igen változatos témákat tárgyalnak. De David Collison munkája talán az első olyan történeti könyv, ami kifejezetten a színházi hangtechnikával foglalkozik. A kötet Throckmortonnak az 1937-ben megjelent *Catalogue of Theatre* című könyvéből vett találó idézettel kezdődik: „*Ez a tábla, mint láthatják, egy fa, ez a vászon egy festett fal, és az a spotlámpa maga a trópusi napsütés – és a közönség ezt el fogja hinni. De a kutyaugatásnak valódi kutyaugatásként, a vonatnak pedig a vonathoz hasonlóan kell megszólalnia.*” Az idézet – talán minden szándékosság nélkül – bemutatja magát Collison: munkája során gyűjtötte a tapasztalatokat a színházi hangosításban, szerény és precíz. Amíg a legtöbb színháztechnikai terület kevés művészi szabadságra ad lehetőséget, addig a hangtechnikánál ez nem így van, mert ha jól csinálják, akkor nagyon valódinak és bizonyos értelemben átláthatónak kell lennie – és Collison éppen az ilyen készségei révén lett híres.

A színház hangja végigkíséri a színházi hang fejlődését a nyugati világban az ókori görögöktől kezdve, akik nagy rézüstökbe helyezett kövekkel imitálták a mennydörgést. Ezt a könyvet szemmel láthatóan rengeteg kutatás előzte meg: a színház Kr. e. 5–4. században történt megjelenésébe kapunk lenyűgöző betekintést, és megtudhatjuk, hogyan rendezte be a színpadot Arisztotelész és Pitagorasz a korabeli akusztikai feladatokhoz – amint Arisztotelész felfedezi, hogy a hanghullámok nem egyenes vonalban terjednek, és megjelennek a primitív, mechanikus hangeffektusok –, különösen a mennydörgéshez, a görögök valóságának megfelelően. A következő jelentős fejlesztések a reneszánszban kezdődnek a 15. és 16. században, amikor Itáliában új életre keltették a színházat és újramotatták Vitruvius római épí-

Szakkönyvújdonság

www.tuzbenszuletett.hu

Színpad „meteorológia”: a természet hangjainak utánzása

Viktória korabeli illusztráció: egy 15. századi misztériumjáték hangeffektusai

tész híres építészeti kézikönyvét. Ennek hatására új stílusú színházakat építettek – ekkor alakult ki a ma is használatos színházépület-típus –, és természetesen a színházi hangeffektusokban is úttörők voltak. A könyv végigvezet a shakespeare-i színpad effektusain (ezek közül sokat hangszerekkel értek el), valamint más effektek, többek között szélgépek, robajok, lovak, kocsik és eső hangjának megjelenését is leírja. A 18. és 19. század nagyszabású színházi előadásai igyekeztek valóság-hű viharokat, tüzeket és csatákat létrehozni, és sok korabeli mechanikus hangeffektusgép leírása és rajza megtalálható a kötetben.

A következő fejezet a hangtechnikai fejlesztések világába hívja időutazásra az olvasót, 1820-tól kezdve. A kulcsfontosságú találmányok kronológiája az elektromosság felfedezésétől a telegráf, a telefon és az első rögzítő berendezések kifejlesztéséig tart. El lehet képzelni, hogy rengeteg ilyen volt, éppen ezért mindegyiket szükségszerűen röviden tárgyalja a szerző. A fából készült eszközöktől és mechanikai effektusoktól a mai megoldásokig elvezető több száz éves technikai fejlődés elképesztő, érdemes végigolvasni, ahogyan a szerző feltérképezi a szakma történetét. Collison a színházi hangerősítés fejlődésének bemutatásánál feltárja, hogyan járult hozzá Hollywood a hangosfilm rögzítő és lejátszó berendezéseibe történt igen jelentős befektetésekkel a színházi hangerősítés kialakulásához, az eredeti Magnavox rendszertől kezdve. Az egész fejezet egyúttal a brit színházi úttörők: RG Jones, Jack Bishop, Stage-sound, Watkins és WEM előtt is tiszteleg. A West Enden végbement fejlődés a bakelitlemeztől a hangszalagig, valamint a mikrofonok, az erősítés

és a vezérlés egyre fejlettebb használata lényegesen hozzájárult a hangtervezők megjelenéséhez (akiknek többféle, ismerősen csengő megnevezését is felsorolja a szerző).

A könyv utolsó része bemutatja a hangrögzítés és hangerősítés fejlődését, a rádiómikrofon, mikroport és a keverőpult szerepének egyre fontosabb válását. Nyomon követi, hogyan váltak a hangosítók hangmesterré és hangtervezővé. Részletesen beszámol arról, hogyan jutottak el a 20. században a színházi hangeffektek a 78-as fordulatszámú lemezekről, a zenegépektől, CD-ktől és minidiszkektől a korszerű digitális technológiáig.

A könyv élvezetes olvasmány, anekdotákkal és Collison személyes visszaemlékezéseivel fűszerezve, és nem utolsósorban a fiatalabbak számára lebilincselő látni, ahogy a technológia, valamint a számukra már készként megismert cégek létrejöttek és fejlődtek. Vannak dolgok, melyek soha nem változnak, és azok, akik a nem hivatalos tanoncokodás igen régi tradíciójában kezdték a pályát, jól bele tudják élni magukat Collison korai éveinek leírásába.

A könyv első kiadása 2008-ban jelent meg a Professional Lighting and Sound Association (PLASA) kiadásában. Sikerét bizonyítja, hogy azóta újra, sőt tavaly harmadszor is kiadták. Ezt a legfrissebb és bővített, puha fedelű könyvet az Entertainment Technology Press Ltd. publikálta Cambridge-ben, 2020-ban. A könyv adatai: angol nyelvű, 402 oldal, 186 illusztráció, ISBN 978 1 904031 956. Minden kiadása interneten megrendelhető, e-book formájában is olvasható.

Szabó-Jilek Iván

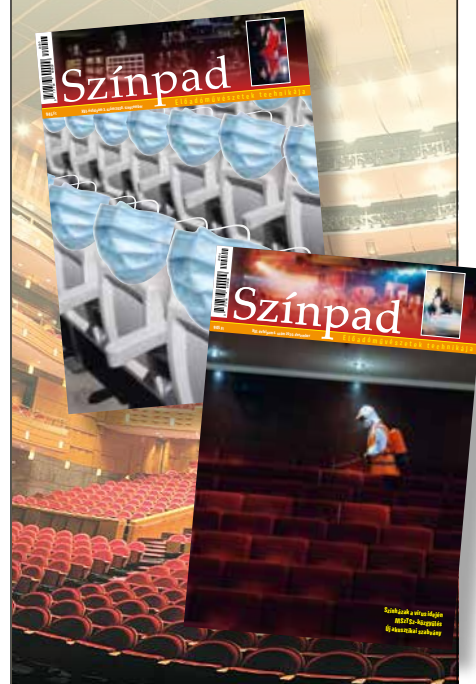
MAGYAR SZÍNHÁZTECHNIKAI SZÖVETSÉG

SZÍNPAD
Előadóművészetek technikája

Az egyetlen magyar nyelvű színháztechnikai szaklap a 17. évfolyamához érkezett! Negyedévente 600–1000 példányban jelenik meg a színpad művészet és technika egymásra hatását tárgyalva. A szaklap terjesztése kizárólag előfizetéssel történik, a Szövetség tagjai, támogatói számára ingyenes. Az előfizetési megrendelő a www.msztisz.hu honlapról tölthető le.

A vírusveszély idején tájékozódjon a SZÍNPAD írásából!

További információk:
Szeles Zsoltné, Judit
Telefon: (+36-1) 329-0841
e-mail: titkarsag@msztisz.hu

- 4 The world of virtual theatre** (BY IVÁN SZABÓ-JILEK)
Live theatre performances reach a much larger audience via streaming on the web. A new genre has been born that despite its many advantages will not be able to replace the real theatre experience.

STREAMING

- 5 Theatre on the web**
After the shock suffered by theatres last spring, autumn hopes were crushed by the worsening of the pandemic. Theatres remained without audiences and needed to come up with solutions to stay in business and to retain their customers. Although streaming offered a potential solution to this, theatres were simply not prepared for its implementation. Four theatres share how they succeeded in building the technical prerequisites.

- 5 Streaming at the Budapest Operetta Theatre** (BY PÉTER SOMFAI)

- 8 VigStreamHáz** (BY ÁKOS ILLVÉS)

- 11 The Madách Theatre and streaming** (BY FARKAS ZOLTÁN MOLNÁR)

- 14 MŰPA – professional studio quality and practice** (BY DÁNIEL VANKÓ)
Concerts at the Palace of Arts (MŰPA) have been broadcast on the web from the very beginning and now all technology is already available for streaming too.

AWARD WINNERS

- 17 Congratulations** (BY IMRE KÁRPÁTI)
On the occasion of the Hungarian national holiday on 23 October 2020, the retired sound and video director of the Hungarian State Opera, Károly Schnitzler, was awarded the Hungarian Bronze Cross of Merit for Civilians.

- 18 The Hungarian Theatre Prizes 2020 were awarded** (BY IMRE KÁRPÁTI)
As usual, the prizes were awarded to members of theatres' technical crews. Due to pandemic restrictions, the ceremony took place behind closed doors in December. The traditional, formal gala is planned for coming spring. Interviews with some of the winners.

- 21 Winners of the Opera Jubilee Memorial Ring** (BY IMRE KÁRPÁTI)
The Day of the Hungarian Opera is organized annually on the birthday of Ferenc Erkel, famous Hungarian composer, on 7 November 2020. The Hungarian State Opera rewarded employees of 25 years with the Memorial Ring.

NEWS FROM HUNGARY

- 23 This year, investments into culture continue with a budget of 22 billion HUF**
Despite the pandemic and its serious effect on theatres, funds guaranteeing the continuation of investments into culture are readily available – reported the Ministry of Human Resources. Short reports on theatre renovations running at moment.

- 23 Theatre reconstruction in Debrecen**

- 25 Rebirth of the theatre of Szolnok**

- 26 Theatre in Szentes – Tóth József Theatre and Ballroom** (BY KRISZTINA WITTEK)

- 27 Rescuing the Cultural and Youth Centre in Szombathely**

OBITUARY

- 28 Puppet designer Vera Bródy passed away**

- 28 Lighting director Botond Nosz died** (BY ANDRÁS VERNES)

NEWS FROM ABROAD

- 29 Museum of the Future** (CLAY PAKY NEWS)
Dubai celebrated the 49th National Day of the United Arab Emirates with a new museum.

- 30 Spring training courses in Vienna** (DETHG AKADEMIE)

- 30 ATEC PRO OG merger**

THEATRE ARCHITECTURE

- 31 Planned extension of Komische Oper in Berlin**

CIRCUS ARCHITECTURE

- 33 Silk scarf covers the Great Circus in Guangzhou**
Extraordinary circus building in Guangzhou, China opened at the beginning of this year.

OISTAT HUNGARIAN CENTRE

- 36 Hello World!** (BY ZOLTÁN EGVED)
Young members of the Hungarian Centre meet online each week in order to strengthen their community and to get to know each other better.

VIDEO TECHNOLOGY

- 40 Matryoshka à la Roland** (BY TAMÁS ZAGYVA)

STAGE LIGHTING

- 43 Another LED ellipsoidal above the bar...** (BY OTTÓ SIMON)
In-house testing of Prolights EclProfile CT+

TECHNOLOGICAL NOVELTIES

- 48 Beckhoff – Elimex – Luminis**

FIRE PROTECTION

- 50 Firefighting exercise** (BY ÁKOS ILLVÉS)
With the help of the Fire Service, firefighting further education was organized for technical staff of Vig Theatre during the pandemic.

SCENERY DESIGN

- 52 Josef Svoboda 100** (BY HERBERT CYBULSKA –BTR)
The world-famous Grand Master of scenography and light of Czech origin was born 100 years ago.

BOOKS

- 56 The Sound of Theatre** (BY IVÁN SZABÓ-JILEK)
Exciting book of David Collison titled The Sound of Theatre was published in English for the third time in 2020.

HIRDETŐINK

AudMax	41. o.	INTERTON Group	35. o.
AVL Trade Kft.	47. o.	Jelmezart Kft.	59. o.
Beckhoff Automation Kft.	42. o.	Lisys-Projeet Kft.	16. o.
Boseh Rexroth Kft.	2. o.	Luminis Kft.	48. o.
Chromasound Zrt.	30. o.	Pelyhe & Társa Kft.	60. o.
Elimex Kft.	17. o.	Színpad Automatika Kft.	51. o.
Elimex Kft.	32. o.	Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.	25. o.
Elimex Kft.	54. o.	Theiss Hajtástechnika Kft.	27. o.
Gépbér Színpad Kft.	35. o.	Tűzben született	56. o.
Gépbér Színpad Kft.	49. o.	Színpad előfizetés	57. o.

facebook.com/jelmezart.kft

instagram.com/jelmez_art/

Vállalunk színházi produkciók komplett
jelmez kivitelezését, tervezését.

www.jelmezart.com

Hyperion FN 300 6C

Hyperion PR 300 TW

Hyperion FN 300 TW

Hyperion PR 300 6C

Arolla Profile HP

PELYHE KFT

Light-Sound-Stage

HY B-EYE K25

Midi-B

VIPER NT

UNIQUE 2.1

CRYO-FOG High Pressure

Cobra 3.1

TINY S

